

כולם בשביל אחד

מטרות הפעולה

החניכים יתנהגו באחריות וערבות כלפי עם-ישראל.

החניכים יכירו בחשיבותה של מצוות פדיון-שבויים.

מבנה הפעולה

א. אחדות באומות העולם (שיתוף-פעולה) לעומת אחדות בעם-ישראל (קשר מהותי).

ב. פדיון שבויים- מצווה רבה.

ג. איך זה קשור אלינו?

ד. סיכום

מהלך הפעולה

א. אחדות באומות העולם לעומת אחדות בעם- ישראל

מכינים מראש 3 ערימות של כרטיסים (נספח 1). בערימה אחת על כל כרטיס יהיה כתוב "כובע", על ערימה שניה על כל כרטיס "נעלי הליכה", על הערימה השלישית "מים" (אפשר להוסיף ערימות נוספות, כגון: מפה, מצפן, קרם שיזוף וכו'). מניחים כל ערימה בקצה אחר של החדר ואומרים לחניכים שבעוד 20 שניות יוצא אוטובוס למסע ממש שווה (אפשר כמובן לתאר בהתפעלות את המעיינות שנפגוש בדרך, את הסנפלינג שנעשה, את טיול הג'יפים הלילי וכו') ורק מי שיש לו את כל הכרטיסים יכול לעלות לאוטובוס. נותנים להם 20 שניות לבצע את המשימה, וכמובן שרק זרזי רגליים במיוחד יספיקו להביא את כל הכרטיסים. נותנים להם הזדמנות נוספת, אבל הפעם מוסיפים ואומרים שאנחנו רוצים שכמה שיותר חניכים יוכלו לעלות לאוטובוס, כדי שיהיה כף, אבל עדיין יש רק 20 שניות...

בשלב זה או אחר החניכים יבינו שבכדי שלכולם יהיו את כל הפתקים, כל אחד צריך להביא פתקים גם לחבריו (כלומר, אחד רץ לפתקים של ה'מים', ומביא פתקים לכולם, אחד רץ ומביא פתקי 'נעלי הליכה' לכולם וכו').

נותנים לכל 2-3 חניכים ציור של איבר מסויים בגוף (נספח 2) (עין, פה, כבד, לב, יד, רגל, אף, ריאה, קיבה, לשון, מח וכו') ואומרים להם לעשות פרסומת לאותו איבר.

אחר-כך נשאל את החניכים איזה מהאיברים יכול לעמוד בפני עצמו? התשובה היא כמובן, אף-אחד מן האיברים (אפילו המח, או הלב, שהם איברים חשובים ביותר, כשהם בפני עצמם אינם שווים כלום).

אפשרות נוספת: שמים ציור של כל אחד מן האיברים בתוך מעטפה (אם הפעולה בשבת, להקפיד לא להדביק את המעטפה), ונותנים כל מעטפה לחניך. מעמידים את החניכים על שני ספסלים הצמודים אחד לשני בטור (אחד מאחורי השני), ואומרים לחניכים שעליהם להגיע מצד אחד של החדר לצד השני מבלי לרדת מהספסלים. מי שיורד או נופל יוצא מן המשחק, וגם המעטפה שלו... הדרך היחידה להגיע לצד השני היא לעבוד כולם לספסל אחד, לגרור את השני קדימה, לעבור אליו וכן הלאה.

כאשר הם מגיעים לצד השני של החדר, מבקשים מהם לפתוח את המעטפות, ושואלים את החניכים מה יוצרים כל החלקים יחד, והאם היה אפשר להסתדר גם ללא אחד מהחלקים (אם אחד החניכים נפל באמצע – שואלים, האם חסרה לנו המעטפה הזו, והאם אותו חניך יכול להתקיים בפני עצמו).

○ האם ניתן להתקדם ולהגיע אם כל אחד היה נשאר על הספסל שלו?

שואלים את החניכים- מי היה רוצה מלין דולר? ומי היה מוכן לוותר על היד שלו בשביל מלין דולר?

מניחים על הרצפה בריסטול שעליו רשומות המילים: "חיה ותן לחיות", (ניתן לתת לחניכים דפים קטנים שעל כל אחד אות אחרת (2 ח', 2 י', ה', 2 ו', 2 ת', 2 ל) ועליהם להרכיב כמה שיותר מהר משפט מהאותיות).

דיון:

- מה המשמעות של אמירה זו?
- האם אתם מסכימים איתה?
- למי היא מתאימה? מתי?
- מה הבעייתיות באמירה הזו?
- לפי אמירה זו, למה יהודים בתפוצות תורמים לארץ-ישראל, מאיזה אינטרס?

נסביר: בכל אומות העולם יש צורך באחדות, אחרת 'איש את אחיו חיים בלעו' - בשביל שיהיה להם סדר, ויהיה נח לכולם, צריך שיתחשבו אחד בשני ויהיה שיתוף-פעולה, כמו במשחק הראשון- הייתה לנו מטרה משותפת (שכמה שיותר חניכים יצאו 'לטיול') ולכן כל אחד עשה מאמץ כלשהו למען הצלחת המטרה (אפשר גם להראות במשחק הזה שלא באמת כולם היו צריכים להתאמץ, חלק היו יכולים לחכות שאחרים יביאו להם את הפתקים, כל עוד היה מישהו שעשה את העבודה...). ברגע שלא תהיה מטרה משותפת (במשחק- אחרי הטיול, במציאות- למשל כשמהגרים לארץ אחרת), כבר אין צורך לשתף פעולה אחד עם השני.

אך בעם-ישראל המצב אחר... עם ישראל הוא גוף אחד!

עם-ישראל לא התקבץ סביב מטרה טכנית משותפת, אצלינו לא צריך להתחשב בזולת רק בשביל שיהיה נח לכולם, בבחינת 'חיה ותן לחיות', אלא עם-ישראל הוא ממש נשמה אחת, מראש הוא נוצר אחד, ויש לו ייעוד אחד משותף. ולכן מה שקורה בקצה הזרת, מעניין גם את שאר הגוף. אם אדם מישראל נמצא בצרה, זו גם בעיה שלי (בעיה שלי ממש!)

ניתן לקרוא את ההסבר הבא של הרב נבנצאל:

"כל עם מאומות העולם מורכב מפרטים רבים; מאנשים שהתאגדו למטרה מסויימת, חברתית, כלכלית, וכדומה. אך בכל מה שאינו קשור לאותה מטרה, לאותה תכלית, כל אחד הוא לעצמו; לכל אחד יש תוכניות ויעדים משלו. "חיה – ותן לחיות", היא אמירה קולעת לכל גוי על פני האדמה; מתאימה להתנוסס על חזית בניין "האומות המאוחדות" בניו-יורק, כאתגר מציאותי יותר לעמי העולם (יותר מן הפסוק הכתוב שן כיום "לא ישא גוי אל גוי חרב" שהוא כנראה, לפחות בשלב זה – יומרני מדי עבורם...) מה שאין כן בישראל. כאן – עולם גוף אחד ממש! וכי כשאני מחליט לרוץ – יכולות הרגליים לבחור שלא לרוץ, או אולי שלא להתעייף, משום שאני רץ למקום שאינו מעניין את הרגליים? וכי יאמרו הרגליים לגוף: "חיה – ותן לחיות!?!... וכן להפך: אם הרגליים אכן עייפות - וכי יוכלו שאר האיברים "להתעלם" מעייפות הרגליים, ולרוץ "בכוחות עצמם"?! רעיונות כאלו לא יתכנו באומה הישראלית. בעייתו של כל אחד מן האיברים, ולו הקטן והמרוחק ביותר – היא בעייתו של כל הגוף! האיברים שותפים לבעיית האיבר הפגוע, ואף שולחים סיוע לאזור הפגוע, כידוע בתורת הרפואה. אם הבטן רעבה באמצע הריצה – כל האיברים יפסיקו לרוץ "לכבודה", ולאותו "כבוד" תזכה גם אצבע הרגל הקטנה והמרוחקת, אם תשדר סימני מצוקה."

(שיחות לספר דברים, הרב נבנצל)

ב. פדיון שבויים- מצווה רבה

מניחים ב-3 פינות שונות בריסטולים שעל כל אחד רשום אחד מהמשפטים הבאים:

- "בית תמחוי הדואג לארוחות חמות לאנשים שאין להם כסף לאוכל".

- "עמותה האוספת בגדים משומשים וחדשים ומעבירה אותם לנזקקים".

- "עמותה העוזרת במימון תרופות לחולי סרטן".

מספרים לחניכים שמליונר אחד מסכים לתרום מליון דולר והוא מתלבט לאיזו עמותה לתת אותם, והוא רוצה לשמוע את דעתם. כל חניך עומד ליד העמותה שלה הוא חושב צריך לתרום את הכסף. נותנים זמן לקבוצות לשכנע אחת את השניה למה דווקא העמותה שלהם חשובה, והחניכים יכולים לעבור מקבוצה לקבוצה לפי הטיעונים המשכנעים. הקבוצה שהצליחה לשכנע כמה שיותר חניכים לעבור אליה- זכתה בכסף.

אופציה נוספת: נותנים לכל חניך סכום "כסף" (לדוג' 10 שטרות של 20 שקלים), וכל חניך צריך לחלק את הכסף בין העמותות לפי איך שהוא חושב.

מביאים בפני החניכים את דברי הרמב"ם:

"פדיון שבויים קודם לפרנסת עניים ולכסותן, ואין לך מצווה גדולה כפדיון שבויים שהשבוי הרי הוא בכלל הרעבים והצמאים ועומד בסכנת נפשות. והמעלים עיניו מפדיונו, הרי זה עובר על "לא תאמץ את לבבך ולא תקפוץ את ירך" (דברים טו, ז) ועל "לא תעמוד על דם רעך" (ויקרא יט, טז), ועל "לא ירדנו בפרך לעיניך" (שם כה, נג), ובטל מצות "פתח תפתח את ירך לו" (דברים טו, ח), ומצות חי אחיך עמך" (ויקרא כה, לו), "ואהבת לרעך כמוך" (שם יט, יח), ו"הצל לקוחים למות" (משלי כד, יא) והרבה דברים כאלו. ואין לך מצווה רבה כפדיון שבויים"

(רמב"ם, הלכות מתנות עניים, פרק ח, הלכה י).

ג. איך זה קשור אלינו?

ראינו שעם-ישראל הוא גוף אחד, ולכן אכפת לי (או לפחות צריך להיות אכפת לי) ממה שקורה לכל אחד ואחת בעם-ישראל. כשמישהו מהעם שלי נמצא בשבי, משהו ממני שבוי איתו, חלק ממני גם לא משוחרר.

היחס של היהדות לכל סוגיית פדיון שבויים יונקת מהתפיסה של "נשמה אחת בגופות מחולקים" (תניא פרק ל"ב). אני מחוייב לדאוג לרווחתו של האחר כמו שאני מחוייב לכל חלקי גופי.

ראינו גם שמצוות פדיון שבויים כוללת בתוכה הרבה מאוד מצוות, אבל איך אנחנו יכולים לקיים מצווה זו בימינו? הרי אנחנו לא יכולים לנהל מגעים דיפלומטיים...

עלינו לזכור שגם אם איננו יכולים ללכת ולפדות ממש במו ידינו שבויים, דברים אחרים אנחנו כן יכולים לעשות ("לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן-חורין להבטל ממנה" פרקי אבות טז):

שואלים את החניכים: מה אנחנו יכולים לעשות?

(דוגמאות למדריך: להתפלל ולעורר לתפילה.

לעורר את מודעות הציבור למצבם של השבויים והנעדרים

לשלוח מכתבים ופקסים לבעלי השפעה (שגרירים, ח"כים וכו').

להראות תמיכה במשפחות (ע"י ביקורים, שליחת מכתבים וכד').

- כמו כן, אפשר לדון עם החניכים על מצבים אחרים שאפשר לקרוא להם שבי -
- אם 'עבד ה' הוא לבדו חופשי' - מי הם השבויים?
- האם אנחנו בקבוצה יוצרים לעיתים מצבים שבהם אחד החניכים 'שבוי'?
- מה פירוש הביטוי 'תינוק שנשבה'?

ד. סיכום

הנטייה לעזור לאחר היא אנושית. כבני אדם, כשהמצוקה עומדת לנו אל מול העיניים- הנטייה הטבעית שלנו בפנים היא לעזור, וגם אם לא נעזור- נחוש לרוב רגשי אשמה. בעמ"י, העזרה לזולת היא מיוחדת. עמנו קשור בקשר נשמתי מיוחד- כולנו מגיעים מאותו השורש והחיבור בינינו הוא משהו שנמצא מעבר להבנה. (ניתן לתת כדוגמא את העובדה שבעתות צרה כגון מלחמות וכו' נפתחים בארצנו מיזמי חסד מדהימים ב"ה! דווקא בצרה אנו מתחזקים...)

כאשר הצרה 'רחוקה' יותר מאיתנו, קשה יותר להניע אותנו לפעולה. לכן בא הרמב"ם ומזכיר לנו שמצוות פדיון שבויים היא במעלה מיוחדתת וגבוהה מאוד.

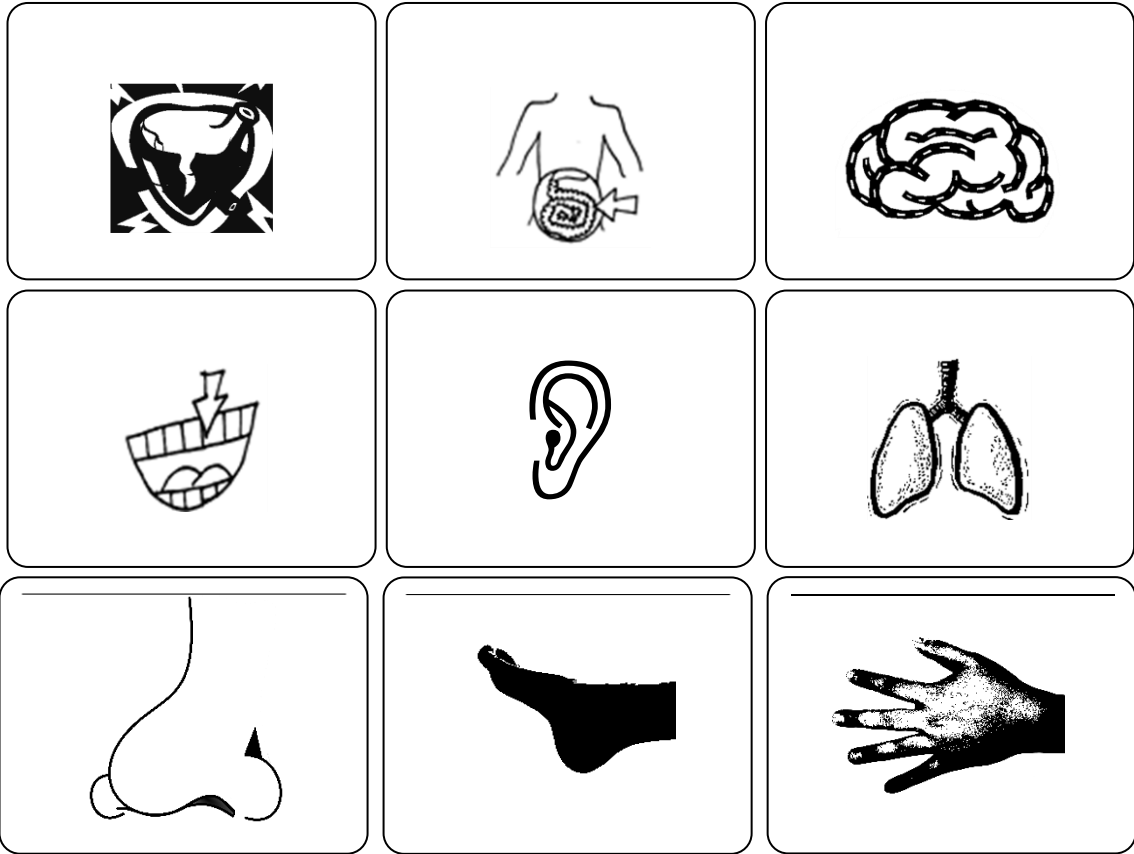
מכאן אנו יוצאים בקריאה ובמעשה. אפילו שאנחנו רק ילדים- גם אנחנו יכולים לעשות! אם כל אחד יעשה משהו, קטן או גדול- בעז"ה יוכל להתחולל שינוי.

אפשר לקרוא יחד את השיר שנמצא ב (נספח 3)

נעלי הליכה	מים	נובע
נעלי הליכה	מים	נובע
נעלי הליכה	מים	נובע
נעלי הליכה	מים	נובע
נעלי הליכה	מים	נובע

נספח 2:

"הפכתי שבוי"

(נכתב עבור גלעד שליט, אלדד רגב ואהוד גולדווסר שנחטפו בקיץ תשס"ו)

מילים: משה קלוגהפט

ומי חובש פצעך	האם אתה דומע
מי שומר דלתך	האם ליבך שומע
מי שומע צפונות ליבך	האם דפיקות ליבי מקישות על החומה
מי ערב שלומך	כמו ארזי הלבנון
מי מחשיך יומך	בין קירות הפלישתים
ומי שומע קריאת אימך	רק תישאר החזק בילדים
ואם יכולתי לחצות גבול	ואם יכולתי לחצות גבול
לשבור מנעול ליבם האכזר	לשבור מנעול ליבם האכזר
עד קצה העולם	עד קצה העולם
עד קצה כל סיכוי	עד קצה כל סיכוי
עד החופש שלך	עד החופש שלך
גם אני הפכתי שבוי	גם אני הפכתי שבוי